

Шміло Ірина Олегівна
*здобувач НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ЩОДО ОКРЕМИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ІНВЕТОРІВ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Питання забезпечення належного виконання функцій учасниками ринку цінних паперів, які стають реципієнтами інвестицій, виконують функції посередників в інвестиційній діяльності, а також щодо здійснення ними безпосередньо інвестицій за рахунок залучених коштів є актуальними сферами дослідження в господарському праві.

Напрямами регулювання інвестиційної діяльності фінансових посередників та належного забезпечення інтересів фінансових посередників, кредиторів та інвесторів банку можуть бути наступні:

- забезпечення публічних інтересів при регулюванні ринку фінансових послуг, в тому числі виконання публічних зобов'язань держави при забезпеченні гарантій інвестицій;
- захист прав суб'єктів інвестиційної діяльності;
- забезпечення стабільності ринку цінних паперів та платоспроможності банків, зменшення та усунення ризиків при здійсненні фінансовими посередниками – професійними торговцями операцій з цінними паперами та інвестиційних.

На наш погляд, саме останні напрями є істотними при визначенні змісту господарсько-правового регулювання інвестиційної діяльності банків.

Необхідно враховувати, що фактичною умовою ринку є наявна непрозорість цього ринку. В останньому випадку, який не є для належного забезпечення інтересів клієнтів фінансових посередників в інвестиційному процесі, чим зачіпаються інтереси (які можуть і не охоплювати інвестиційної мети) владників і кредиторів фінансових посередників на першому рівні руху інвестиційного капіталу, які на наступному рівні як інвестори розміщують кошти на свій страх та ризик або не виконання замовлення клієнтів.

Вироблення господарсько-правових напрямків та засобів усунення негативних наслідків існування ризиків в інвестиційній діяльності повинно враховувати наявність інвестиційних ризиків в діяльності фінансових посередників, неможливість повного виключення для їх клієнтів тягара інвестиційного ризику, необхідність часткового публічно-правового забезпечення інтересів інвесторів в залежності від статусу суб'єкта.

Систематизація наукових поглядів щодо інвестиційних ризиків дає змогу з'ясувати, що такі ризики розглядаються як для окремого цінного паперу, так і для портфеля цінних паперів. Аналіз існуючих основних методів оцінки інвестиційного ризику, а саме: метода ймовірного розподілу; метода оцінки за коефіцієнтом β ; експертного методу, дозволив запропонувати науковий підхід, який базується на ранжируванні окремих ризиків, що складають інвестиційний ризик, у т. ч. ризик ліквідності, процентний ризик, кредитний ризик, операційний ризик, випадковий ризик з поєднанням метода ймовірного розподілу [1, с. 18], дозволив О. І. Воробйовій запропонувати систему заходів щодо зменшення інвестиційного ризику, а саме: а) всебічна оцінка цінних паперів щодо їх можливого рівня ліквідності; б) хеджування операцій з цінними паперами з метою уникнення такого ризику; в) попередня оцінка фінансового стану емітента; г) проведення двох-трьох незалежних оцінок щодо вибору цінного паперу; д) хеджування ризиків з використанням різних цінних паперів; е) хеджування валютних ризиків шляхом інвестування в цінні папери з використанням різних валют; ж) ґрунтовна незалежна оцінка стану емітента та його цінних паперів кількома групами експертів; з) диверсифікація ризику через придбання цінних паперів емітентів різних країн, регіонів тощо; и) підвищення рівня контролю з боку власників банку за діяльністю керівництва і спеціалістів, що заняті інвестиційними операціями у цінні папери [1, с. 22–23].

На наш погляд не може існувати однобічного підходу до визначення правових джерел та встановлення змісту відносин та відповідальності сторін за прийняті рішення при здійсненні інвестування. І аргументом в цій проблемі повинні бути такі правові елементи досліджуваних відносин: по-перше, ступінь визначеності відношен-

ня учасників інвестиційних послуг до можливих ризиків повинна фіксуватися в господарських, споживчих договорах правочинах, на підставі яких здійснюються такі послуги; по-друге, рівень правосвідомості та професійності інвестора (споживача, «роздрібного», «домогосподарства») може апріорі призводити до збитковості інвестування при слідуванні фінансових посередником всім вказівкам інвестора; по-третє, обов'язкове врахування «професійності» інвестора повинно визначатися на публічно-правовому рівні; по-четверте, фінансові посередники повинні «коригувати» замовлення непрофесійних інвесторів з метою недопущення допущення збитків, які можуть бути передбачені завдяки рівню професійності інвестиційного посередника.

На підставі і на прикладі імплементації законодавства ЄС в національне законодавство Республіки Польща, а також у порівнянні з Україною, проаналізуємо реалізацію норм про захист інтересів клієнтів інвестиційних фірм від наслідків ризиків при здійсненні інвестицій.

Так, Директива 2014/65/ЄС MiFID II встановлює застереження, які повинна враховувати інвестиційна фірма при виконанні доручень клієнтів щодо усунення зловживань коштами та фінансовими інструментами клієнтів. Так, відповідно до п. 8-10 ст. 16 Директиви 2014/65/ЄС MiFID II інвестиційна фірма повинна, при проведенні фінансових інструментів, що належать клієнтам, приймати адекватні заходи спрямовані на захисту прав власності клієнтів, особливо у разі банкрутства інвестиційної компанії, задля того, щоб запобігти використанню фінансових інструментів клієнта на власні рахунки, за виключенням особистої згоди клієнта. Інвестиційна фірма повинна, при проведенні коштів, що належать клієнтам, приймати адекватні заходи для захисту прав клієнтів і, виключаючи кредитні організації, запобігаючи використанню коштів клієнтів на своєму рахунку. Інвестиційна фірма не укладає так звані договори з передачі механізмів фінансового забезпечення з роздрібними клієнтами з метою забезпечення або покриття поточних або майбутніх, фактичних або умовних зобов'язань або потенційних клієнтів.

Тотожні норми є в законодавстві Польщі в *Ustawie o obrocie instrumentami finansowymi* [2]. Відповідно до ст. 73 цього Закону у

разі відсутності пункту 1-3 цієї статті для договору на виконання замовлень на придбання або відчуження фінансових інструментів з відповідними змінами застосовуються положення закону від 23 квітня 1964 року (Цивільний кодекс Польщі щодо договору доручення, за винятком його ст. 737). Згідно зі ст. 737 Цивільного Кодексу Польщі, приймаючи замовлення можна без попередньої згоди довірителя відмовитися від вибраного ним способу виконання замовлення, якщо немає можливості отримати його згоду, а є законні підстави для припущення, що дає доручення, погодився б змінити, якби знав про існуючий стан речей.

В Україні найближчою, але не схожою за змістом є ст. 1004 ЦК України, згідно ч. 2 якої повіреному, який діє як комерційний представник (стаття 243 цього Кодексу), довірителем може бути надано право відступати в інтересах довірителя від змісту доручення без попереднього запиту про це. Комерційний представник повинен в розумний строк повідомити довірителя про допущені відступи від його доручення, якщо інше не встановлено договором.

У практичній діяльності фінансових посередників використовуються різноманітні методи управління ризиками. Серед способів обмеження ризиків на прикладі великих фінансових посередників, таких як банки (фінансових супермаркетів) можуть застосовуватися як традиційні методи (встановлення лімітів, резервування, розподіл ризиків і збитків, хеджування, диверсифікація тощо), так і специфічні. Та застосування традиційних методів уже досить широко висвітлена в науковій літературі [3, С. 235.] але, на жаль, у багатьох випадках обмеження ризиків фінансових посередників доведено до рівня нормативних вимог належним чином тільки при регулюванні діяльності банків (Інструкція НБУ № 368) [4, С. 373].

Слід погодитися, що управління інвестиційними ризиками – це система організаційно-правових, фінансово-економічних і науково-технічних заходів, спрямованих на своєчасне виявлення та оцінювання потенційних інвестиційних ризиків, попередження та мінімізацію наслідків випадкових і важкопередбачуваних подій, які можуть призвести до порушення нормального функціонування або навіть ліквідації суб'єкта господарювання [4, С. 544]. Саме в процесі

управління ризиками відбувається забезпечення інтересів сторін відповідного правовідношення.

Література:

1. Воробйова О. І. Кредитно-інвестиційний потенціал банків України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2011. 36 с.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20051831538>.
3. Гуцал І.С., Григораш О.В. Роль інвестиційних ризиків у банківській діяльності в сучасних економічних умовах. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Інноваційна економіка. 5, 2013. С. 235.
4. Вовчак О. Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні. Львів, Вид-во Львівської комерційної академії, 2005. 544 с.

Міністерство освіти і науки України
Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного
розвитку Національної академії правових наук України
Управління інноваційного розвитку Харківської міської ради
Наукова бібліотека Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ПРАВОВА НАУКА
ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ

Збірник матеріалів круглого столу
(м. Харків, 8 червня 2018 року)

Харків
«Право»
2018

*Рекомендовано до друку вченою радою
Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України
(протокол № 5 від 30.05.2018 р.)*

Редакційна колегія:

С. В. Глібко – кандидат юридичних наук, доцент;
В. В. Россіхін – доктор юридичних наук, професор;
В. Б. Родченко – доктор економічних наук, професор

Рецензенти:

Д. С. Кутومانов – доктор юридичних наук, доцент;
І. Б. Чайкін – кандидат юридичних наук, суддя Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області

П68 **Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів** : зб. матеріалів круглого столу (м. Харків, 8 черв. 2018 р.) / [редкол.: С. В. Глібко, В. В. Россіхін, В. Б. Родченко]. – Харків : Право, 2018. – 166 с.

ISBN 978-966-937-517-9

У збірнику опубліковані доповіді і повідомлення науковців, викладачів, аспірантів наукових та освітніх закладів, а також практичних працівників на круглому столі «Правова наука та інноваційна діяльність в умовах євроінтеграційних процесів». Захід організував Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України спільно з Міністерством освіти і науки України, Національною академією правових наук України, Управлінням інноваційного розвитку Харківської міської ради, Науковою бібліотекою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та Навчально-науковим інститутом «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 8 червня 2018 року у м. Харкові.

Круглий стіл проводився з метою обміну практичними і теоретичними напрацюваннями, ідеями й підготовки рекомендацій учасників щодо сучасних проблем розвитку національної інноваційної системи України, правових проблем і викликів розвитку цифрової економіки та суспільства нашої держави, проблем охорони і захисту прав інтелектуальної власності та правового регулювання режиму інноваційної діяльності, а також висвітлювались питання щодо відкритої науки у світовому просторі.

Збірник буде корисним для науковців, аспірантів, студентів та всіх зацікавлених проблемами правового забезпечення розвитку національної інноваційної системи України в сучасних умовах.

Друкується в авторській редакції.

УДК 340:001.895

Відповідальна за випуск: *К. А. Карбовська*

Адреса редакційної колегії:
61002, Харків, вул. Чернишевська, 80
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
тел.: (057) 700-06-64
E-mail: ndipzir@gmail.com
Сайт: ndipzir.org.ua

© НДІ ПЗІР НАПрН України, 2018
© Оформлення. Видавництво
«Право», 2018

ЗМІСТ

I

Сучасні проблеми розвитку Національної інноваційної системи України

Адресва Катерина Олександрівна, Варук Валентина Віталіївна Проблеми розвитку інноваційної системи на регіональному рівні	6
Атаманова Юлія Євгенівна, Новіков Євген Андрійович Організаційно-правові форми функціонування мережі трансферу технологій	12
Бистрова Юлія Вікторівна, Покусай Людмила Василівна Відкритість і загальнодоступність правової науки в умовах інтеграційних процесів	16
Білоус Лілія Борисівна Імплементация екологічних директив в Україні як вплив на розвиток та впровадження інноваційної діяльності	23
Бойко Дмитро Віталійович Вичерпання прав на знаки для товарів і послуг	26
Бринцев Олексій Васильович Новий господарський процес – крок вперед, два назад	30
Вітліна Марина Олександрівна Правове регулювання інформаційної безпеки підприємництва України . .	34
Водорезова Сусанна Робертівна Відкрита наука в Україні: правовий аспект	37
Глібко Сергій Васильович Питання функціонального забезпечення інноваційного процесу: господарсько-правовий аспект	42
Грецька-Миргородська Вікторія Вікторівна Роль місцевої влади у розвитку кластерної системи як технологічної платформи інноваційної системи	46
Єфімов Євгеній Олександрович Механізми державної інноваційної політики провідних країн світу забезпечення діяльності національних інноваційних систем: досвід для України	51
Єфремова Катерина Вікторівна, Єгорова Тетяна Петрівна Національні та міждержавні програми зі стимулювання процесів цифровізації сучасної економіки.	56

Іванов Станіслав Миколайович

Концептуальні напрями доступу дослідницьких структур України до європейського простору (на прикладі Німеччини) 60

Іванова Ксенія Юріївна

До питання про механізм функціонування окремих елементів національної інноваційної системи. 64

Карбовська Кароліна Андріївна

Правове регулювання стартапів як суб'єктів Національної інноваційної системи 68

Кириченко Ігор Олегович

Господарсько-правові санкції за правопорушення при здійсненні інжинірингової діяльності у будівництві (постановка проблеми) 72

Клімова Галина Павлівна, Семенишин Артем Вікторович

Університет як креативний компонент національної інноваційної системи. 76

Любичч Анна Миколаївна

Щодо правового механізму державної підтримки технопарків: порівняльна характеристика 80

Малахова Віра Олексіївна

Правова освіта на різних етапах, важливість правової вихованості населення 84

Матюшенко Ігор Юрійович, Пасмор Марина Сергіївна

Пріоритети науково-інноваційної діяльності України в умовах нової промислової революції та асоціації з ЄС 89

Навроцький Олексій Олексійович, Свіденська Марія Сергіївна

Актуальні проблеми розбудови інноваційної інфраструктури регіону . 103

Пасмор Надія Петрівна, Зарвирог Ірина Павлівна

Інноваційний науковий workspace у бібліотеках – майданчик для генерації ідей 107

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна

Технологічні платформи як важливий інструмент інноваційного розвитку в країнах східного партнерства 110

Рекун Ганна Петрівна, Хрипунова Дар'я Михайлівна

Стратегічні пріоритети забезпечення інноваційного розвитку України . . 114

Родченко Володимир Борисович, Прус Юлія Ігорівна

Ресурси розвитку інноваційного середовища України: гроші & люди . . 118

Стріжкова Алла Володимирівна

Пропозиції господарсько-правового забезпечення стимулювання розвитку бізнес-інкубаторів. 123

Чайка Дар'я Юріївна	
Стан та перспективи розвитку інноваційної сфери України	128
Чубенко Віра Анатоліївна	
Питання виробництва та поставки високотехнологічної та наукоємної продукції	133
Шаповалова Ольга Вікторівна	
Роль держави у запровадженні інноваційних технологій у підприємницьку діяльність	137
Шапошник Анастасія Олександрівна	
Щодо окремих видів інноваційних послуг	140

II

Господарсько-правове забезпечення державного регулювання Національної інноваційної системи

Білоусова Ярослава Олексіївна	
Дистриб'юторський договір та його співвідношення з суміжними договорами.	144
Георгієвський Юрій Валентинович	
Актуальні проблеми правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання на тимчасово окупованих територіях України	148
Савчук Олександра Олександрівна	
Щодо питання визначення господарської компетенції фінансових установ, що надають послуги факторингу	152
Сидорчук Андрій Володимирович	
Економіко-правове значення інвестиційного плану енергоефективності.	158
Шмило Ірина Олегівна	
Щодо окремих засобів захисту інтересів інвесторів: господарсько-правовий аспект	161

Наукове видання

**ПРАВОВА НАУКА
ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

Збірник матеріалів круглого столу
(м. Харків, 8 червня 2018 року)

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Комп'ютерна верстка *А. Г. Якишиної*

Підписано до друку з оригінал-макета 29.06.2018.
Формат 60×84 ^{1/16}. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 7,86. Ум. друк. арк. 9,65. Вид. № 2007.
Тираж 25 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»
Тел. (057) 717-28-80